

Milorad Popović

Konec zgodovine

Marku Vešoviću, pesniku

Našemu času nič ne nasprotuje:
človeštvo se je med tem tako postaralo,
kajti vsaka misel na spremembo je preobražena
v lečah objektivov, v prikazovalnikih, v supermarketih
in Bog, ki se ga še spominjamo,
je temnocvetno zgrbančen, zasenčen,
kakor da bi se postaral, onemogel
zaradi podzemnih sunkov in seizmičnih potresov.
Ko smo izumljali raznovrstna pomagala
za počitek, za higieno, za promet z nepremičninami
in slavili večvrednost tehniškega uma,
smo verjeli, da se primikamo k Bogu:
da je svetlobradi Bog nepomičen
na kronskih stopnicah.

Naš Gospod se je postaral,
ker je preveč abstrakcije
pretvoril v stvarnost
(le v svetu umišljanja
je mogoča večna navzočnost).
Ko je izgubil lastnosti,
da bi se preoblikoval
v vsako organsko in anorgansko tvar –
v peščeno zrno,
v zrelo in zeleno seme rži,
v igličast list iglavca -,
je sestopil z gore
veliko pred sončnim vzhodom,
da ga ne bi videli oslabiljenega, oglušalega, težkoustega.
Ponoči se je obzidal s prozorno pajčevino,
ki je bila podobna sluzavi zalegi,

tako da ni nihče opazil,
da se Gospod, resda brez odtisov stopal,
ravna po tistih preprostih kretnjah,
ki so osvobodjene lahkovernega raziskovanja in zamaknjenja.

II

Odkar je Bog Sabaot sestopil v dolino,
je presahla struga,
v kateri je zraslo steblo domišljije.
Vibaste sanje teologov, marksistov, anarhistov
o nebeškem in zemskem raju, bratstvu, enakosti
so veliko posušeno deblo,
katerih dvanajst znamenj
ne prepozna novega reda stvari.
Vsaka zamisel o spremembi vzročnih zvez
prvih in končnih vzrokov
je zavržena kakor poškodovan osnutek.

To težkoglavo deblo se je posušilo,
ker je Bog hitel k nam iz prihodnosti:
ko je njegov čas začel teči nazaj,
smo izgubili ljubezen do podvigov
in nagnjenost k zgodbi.
Tako je na neki točki,
na pohojeni bajki in zgodovini,
na odmirajočih podočnikih
bele rogate zveri
zrasel zmečkan grm,
brezcvetni list postmodérne.
Tisto, kar bi danes hoteli graditi z zgodovino,
je samo spodkopalo usmeritev
vodoravnega, navpičnega padanja, vstajanja.
O tem bodimo gotovi:
ničnost se je izničila v nepomagljiv gnev
zato, ker je tok spominjanja propadel,
razpršen z elektronskim virusom
ali s hiperboličnim jezikom razkrojenega harlekina.

Berlinski zid je padel na zobe
vsem na očeh in pretvoril
ostanke predpotopnega telesa v prod,
toda Balkan je ostal vkopan, razkosan

v polomljenih okvirih zgodovine.
Tistega popoldneva
(ko je zgodovina
naslonila tromi dolgi trup
na lastno stekleno masko
kot velik potepen premočen pes,
oropan nečimrnosti, hrabrosti, sočutja)
so bile vse oči uprte v Mesto:
v ranljive boke Miljacke,
v kačjeglavi ogenj, ki prši
na nebu znad Mestne hiše,
v uročene mlade duše,
katerih se zdrobljeni atomi
obračajo v mraku
in besno utripljejo
na sencih ostrostrelca.

III

O čem potemtakem govorijo tisti, ki so umrli –
brez življenja zaradi prevrelega strahu pobitih,
zaradi gostega znoja, ki se peni na dlaneh krvnikov,
zaradi strganih oblčil,
zaradi kosti, ki se uvijajo, škripajo, pokljajo
v ledjih zemlje,
v megličavosti, s pepelom posutih vrtač, tesni, kamnolomov.
Preživeli so pozabili –
spominjanje se odmika, hiti
in povsem blede,
toda z one strani noči se bolje pomni,
njihove sence pomnijo z razklenjenimi usti,
ker njihova smrt ne pripada nikomur drugemu.
Živi bodo pod dežnikom, polglasno
potlačili v oglavnico neočiščeno koreninje,
kajti duše se pogubijo samo na Zemlji.
Razseljene duše so okrajek sveč,
ki drhtijo – brez odziva
za sleherni prelomljeno vretence,
za sleherni preklani sapnik,
za sleherni razkljuvani drob.
Kaj so Srebrenica, Manjača, Markale
drugega kot točke, poteptane med dva hriba,
stisnjene z mesom, v katerem se umira,

obkrožene z očmi vrane in kamere.
O čem priča Stari most,
zbrisana repatičina obrv,
ovita veja oblaka, potopljena v Neretvo?
S čim se je bavil
naš onemogli, preopravljeni, preblagi Gospod nad vojskami
med tem, ko so iz nebranih sapnikov klicali njegovo ime?
Kaj je zamrežilo, zamrenilo, zmedlo Svetega Duha,
da se ni niti enkrat obrnil,
da ni nikoli vprašal:
zakaj?

IV

Pesnik, našemu času nič ne nasprotuje:
toliko smo videli in rekli,
tolikokrat – navzlic
nezmečkanemu trajanju,
kamenju, ki se kotali.
Seme sramu, zavaljeno v telesa,
ki so zamešana z rožnato glino,
se ne širi zunaj notranjih zidov
skladišč za človekoljubno pomoč,
zunaj bodeče žice
okoli metafizičnega predora na Dobrinji.
Kako pričevati o vojnah brez zmagovalcev
v soteski majcenih kupčkov besed,
polžjih senc z veliko nogami,
o vojskah, katerih razbeljene zenice
(slepi meči rabljev)
so se spreminjale v mrtva jezera,
o junakih, katerih slava
je zatonila v globino prevotljenega neba,
premreženega s televizijskimi signali,
ki mrmrajo, zavijajo, odmevajo
po dobi, obšiti z otopelostjo,
o dobi, ki je velike zvezde
ohladila in pogasnila.
Po vsem
so obredi podobni izmotavanju,
tisti, ki bi radi govorili razločno,
pa izzivajo posmeh in pomilovanje ljudstva
kakor glasnik potujočega cirkusa.

*Praviš, da nisi bojevnik, ampak borec
in da je duša vselej zamujala za svetom:
duša odhajajočega bojevnika
kakor tudi duša tistega, ki je padel
leta po bitki.
Borec je potemtakem duša,
bojevnik pa je svet,
ki s pohlepnimi očmi
zbira odkruške, razširjene
med biči, zvoki in predmeti.
Ponosni in plašni napev borca,
nagnit in oglodan z vsakršnim sumom, je
slavljenjska himna mladostniškega preroka,
izgnanega iz puščave,
cvet v potoku, ki je presahnil
v bujnih in strupenih letih bojevnika
ali okrajek razcvetele megle
na mastnem globalističnem ogledalu.*

Podgorica – Sarajevo, september 2002

Gibi

V tem mestu ni živosti
je pa v ženskem gibu
in v nemočnih trzljajih plavolasega mladeniča
ki ga zravnavajo z zemljo vzgojne palice.
Tudi pri mojih nasprotnikih je bila živost
tisto uro ko so se na tlakovanem trgu
po naključju – velikanski in vedrega srca
uma pa ostrega kot galeb –
zagledali: zdaj v moj obraz in postavo
zdaj v moje roke
slabotne kot pri prevajalcu iz sanskrta.

Večerna igra

Lejte, čisto miren sem:
ta noč je neresnična –
kot paliska drobna rosa pada

po ščirju in koprivah.
Na verandi sosedove hiše
vidim otroško igro:
in – glej –, spretnejši so
in bolj obdarjeni z domišljijo
od pravih vodnikov.
Mati pokliče otroke
na puding in k večerni molitvi.
Otroci si brez besed – s presežkom moči
umijejo ročice pod pipo
in odidejo v hišo.
Srce se mi je omehčalo:
vsa ta igra z ognjem in vodo –
je odmik od smrti.
Vse je spet dobro.

Navkljub vsemu – se zabliška.

Angažirani pesniki

Prinesejo mi vest, da je moj prijatelj
v kavarniškem pretepu padel z obema poškodovanima
arkadama.
Moj prijatelj angažirani pesnik
nikakor ne more doumeti, da z idejo o umetnosti
ne more spremeniti dojemanja preprostih ljudi
in tekmovati v cinizmu in boksanju.
Branil sem ga v razpravah,
vračal udarce, dvakrat močnejše,
potem sem ga učil veščine boksanja in telovadbe.
Postal je močan in usposobljen kot jaz.
Vendar ni nikogar uspel obvladati.
Šele, ko so mene pričakali s težkimi, temnimi palicami,
sem razumel, zakaj moj prijatelj ni mogel potolči
dvakrat šibkejših klatežev:
pesniki imajo radi, da trpijo.

Prevedel Andrej Arko

Milorad Popović (1957) je objavil pet pesniških zbirk ter knjigi *Mali narodi i nacionalizam* in *Črnogorsko pitanje* (več izdaj). Njegove pesmi so prevedene v več evropskih jezikov. Je predsednik Črnogorskega društva neodvisnih književnikov, operativni urednik časopisa ARS in direktor Otvorenog kulturnog foruma Cetinje.